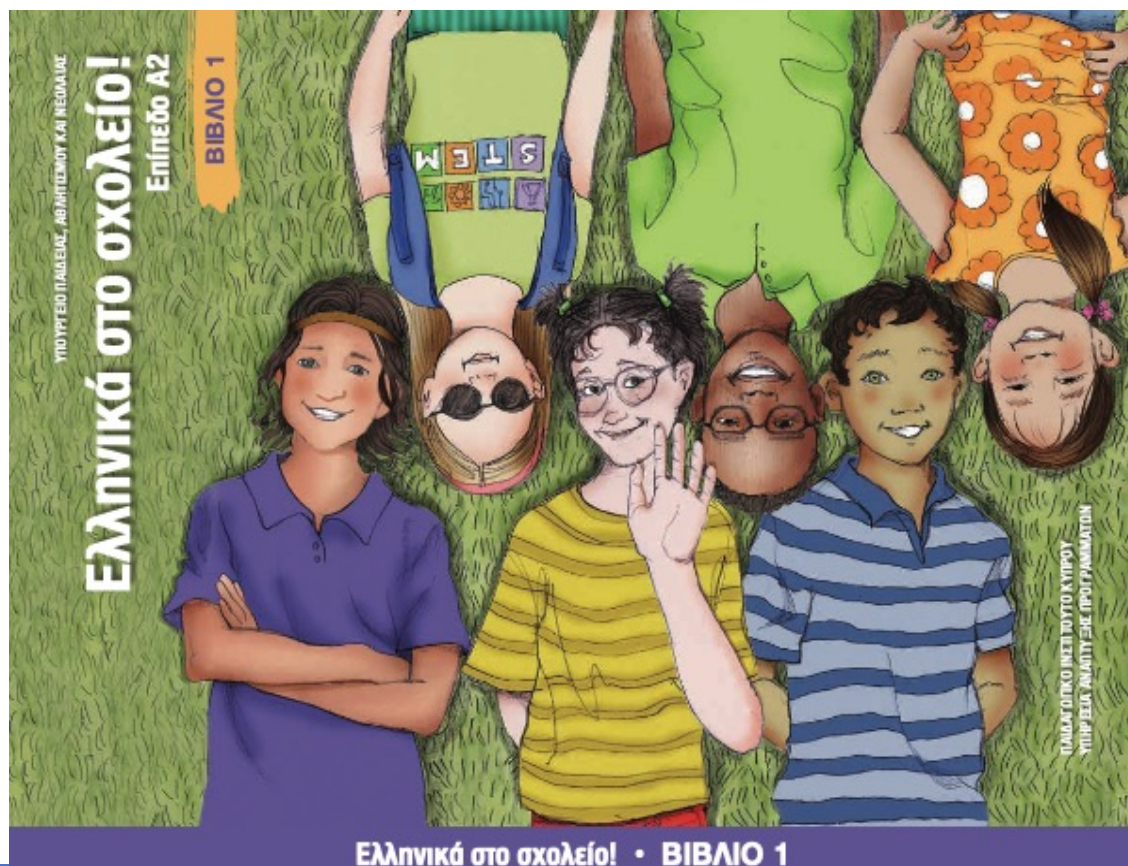

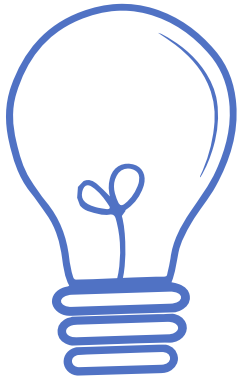

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα: Παραδείγματα εφαρμογής από τα νέα σχολικά βιβλία

Μαρία Μητσιάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, ΤΕΦ, ΔΠΘ
mmitsiaki@helit.duth.gr

Agenda

1. Μέθοδοι και προσεγγίσεις διδασκαλίας της Γ2
2. Σχολικά βιβλία για την ελληνική ως Γ2 στη μεταμεθοδική εποχή
3. Εφαρμογή στα βιβλία
 - ~ «Ελληνικά στο σχολείο!: Α2» (δημοτικό)
 - ~ «Πάμε Ελληνικά» (γυμνάσιο, λύκειο)

1. Μέθοδοι & προσεγγίσεις στη διδασκαλία της δεύτερης/πρόσθετης γλώσσας

Approach vs. Method

Προσέγγιση

Ολοκληρωμένο σύνολο θεωρητικών αρχών και πρακτικών (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 2019)

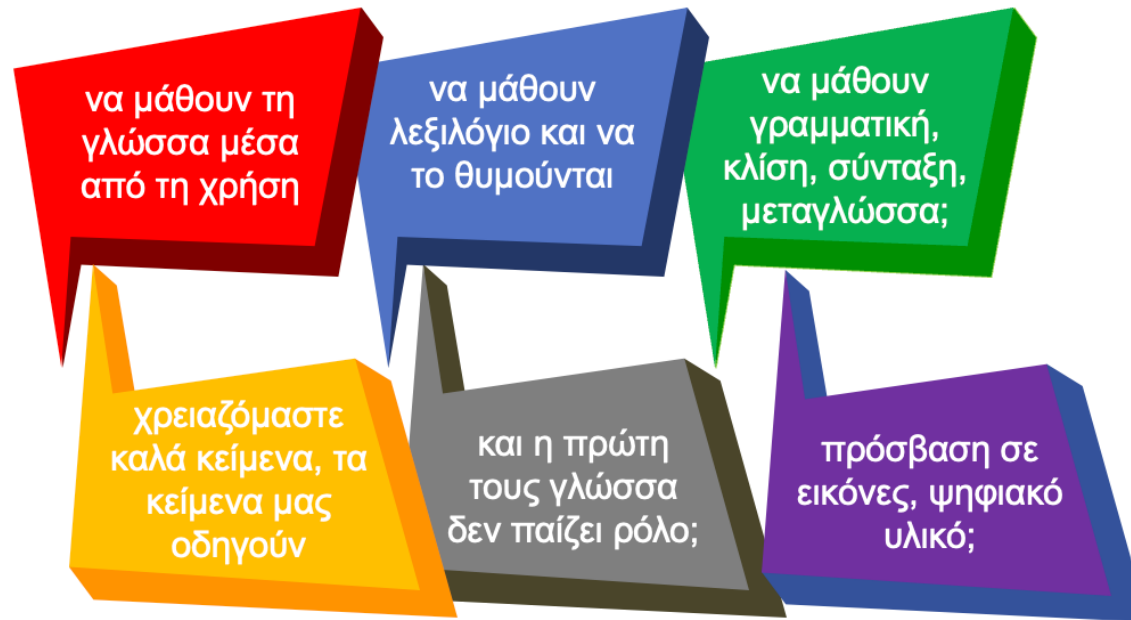
Οι θεωρητικές αρχές και ο διδακτικός σχεδιασμός μπορούν να εφαρμοστούν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους (ευελιξία, variants, Richards & Rogers, 2014)

Μέθοδος

Συγκεκριμένοι στόχοι-συγκεκριμένη εφαρμογή (ρόλοι μαθητών/εκπαιδευτικών, δραστηριότητες, Richards & Rogers, 2014)

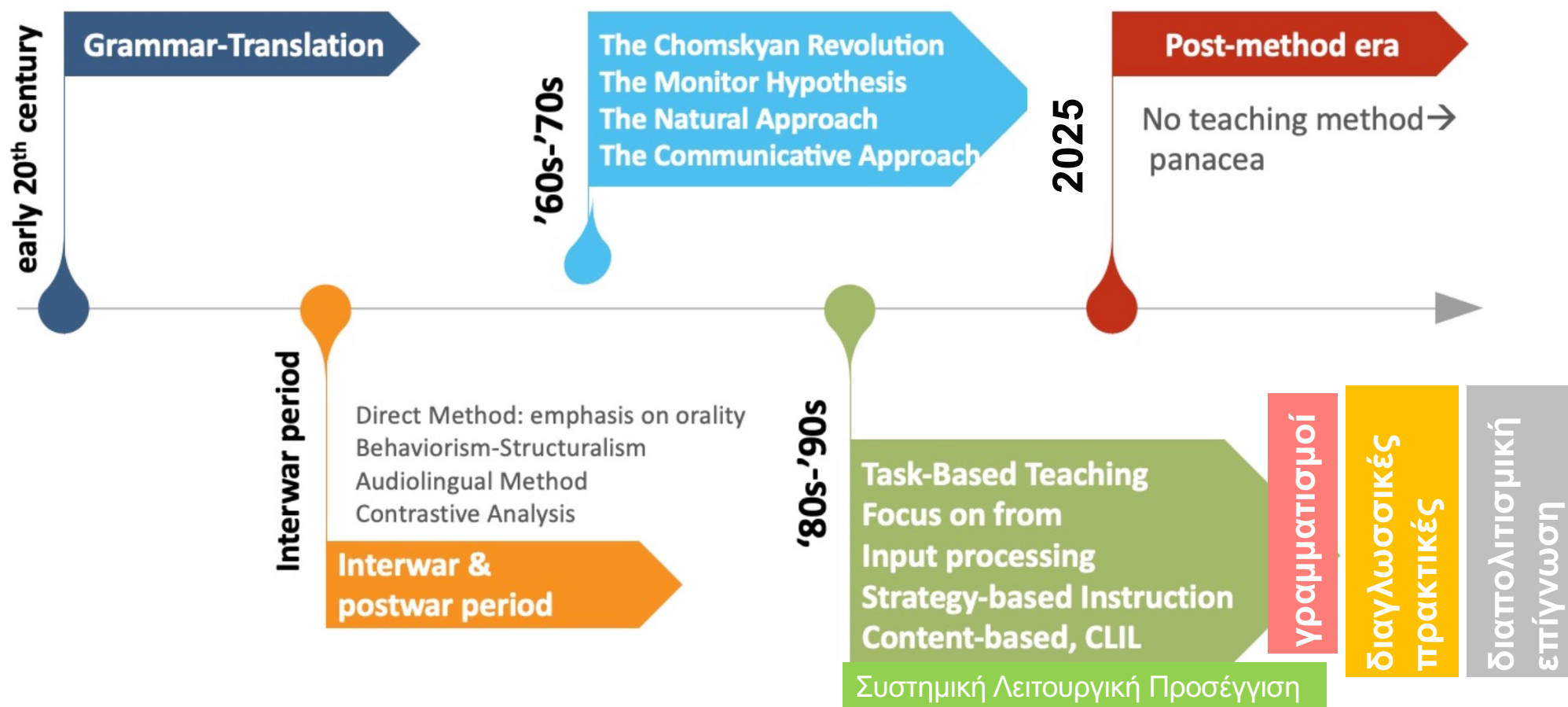
Ποια μέθοδος ή προσέγγιση διδασκαλίας της ελληνικής ως Γ2 είναι η πιο αποτελεσματική;

Απόψεις
φοιτητών/τριών

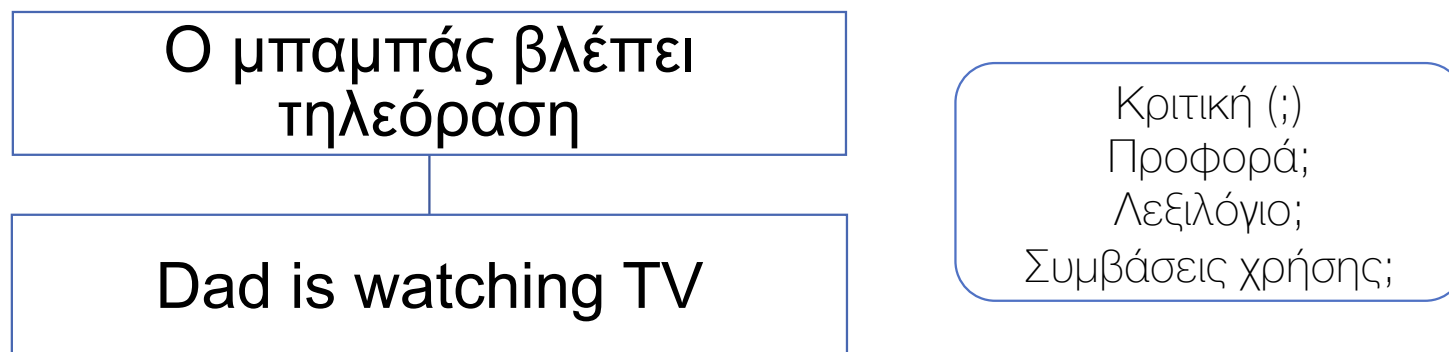
1990 κ.ε.: «διαμάχη» ανάμεσα στις γνωστικές και κοινωνικές προσεγγίσεις της Γ2:
η γλώσσα ως νοητική vs ως κοινωνική κατασκευή
(Larsen-Freeman, 2007, Grapin & Llosa, 2024)

Η χρονογραμμή των μεθοδολογικών προσεγγίσεων

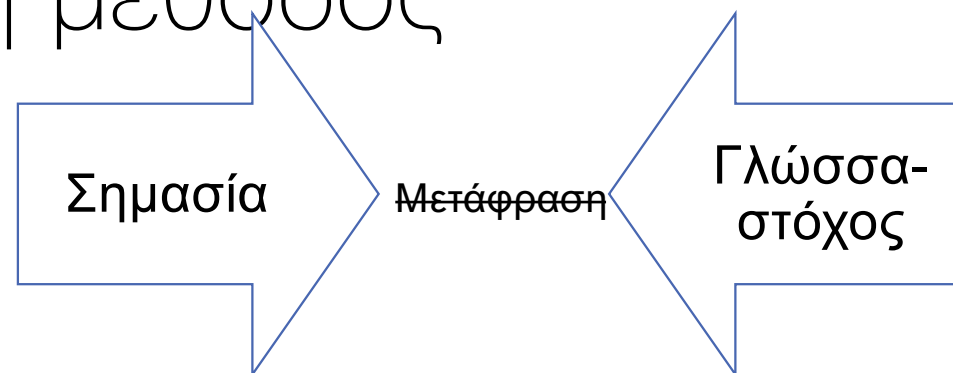

Γραμματικομεταφραστική μέθοδος

- Μετάφραση από τη γλώσσα-στόχο στη μητρική γλώσσα
- Ελάχιστη χρήση της γλώσσας-στόχου
- Έμφαση στους γραμματικούς κανόνες και στη μετάφραση

Άμεση μέθοδος

- Γιατί άμεση;
- Αποκλειστική **χρήση της γλώσσας-στόχου**
- Μάθηση της γλώσσας-στόχου → Κατάκτηση μητρικής γλώσσας
- Έμφαση στην **προφορική επικοινωνία** (ερωταπαντήσεις, ολιγομελείς τάξεις)
- Οπτικά στηρίγματα και **realia**
- **Λεξιλόγιο** μέσα από τη χρήση – γραμματικοί κανόνες **επαγωγικά**

Συμπεριφορισμός & Δομισμός

ερέθισμα → αντίδραση

- Προφορικοακουστική μέθοδος

The Army Method

Teacher: Vincent, how are you?

Student: Fine, how are you?

Teacher: Helene, how are you?

Student: Fine, how are you?

Teacher: Kevin, how are you?

Student: Fine, how are you?

- Αντιπαραθετική Ανάλυση

Αποφυγή λάθους!

Κοινές δομές στις 2 γλώσσες → εύκολες

Διαφορετικές δομές → δύσκολες

(Lado 1957)

/θ/-/ð/

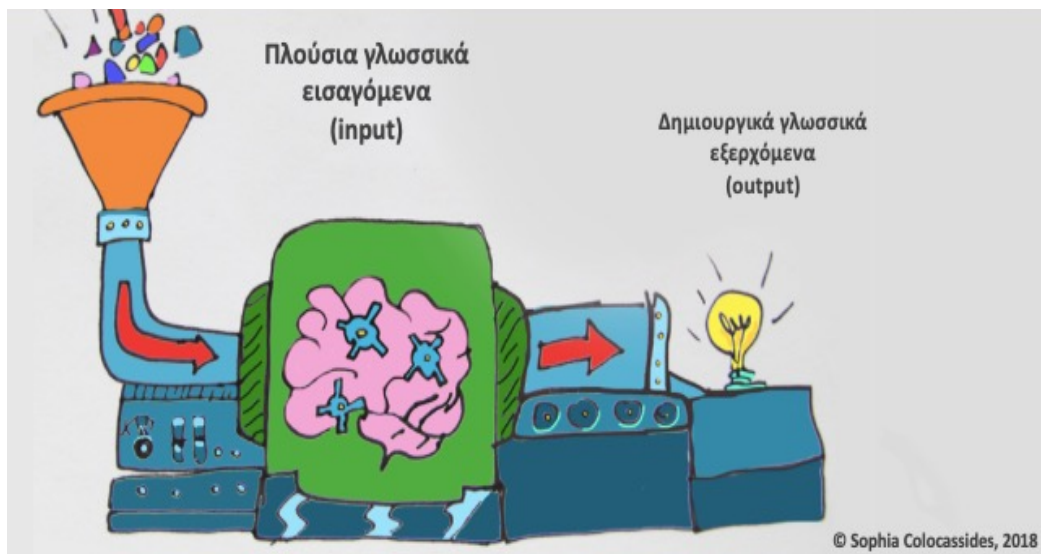
έγραψα-έγραφα vs. I wrote-I was writing

Παρεμβολή, θετική και αρνητική μεταφορά,
διαγλώσσα

Η τσομσκιανή επανάσταση

γλωσσική ικανότητα vs. γλωσσική επιτέλεση

The Monitor Hypothesis (Krashen, 1981)

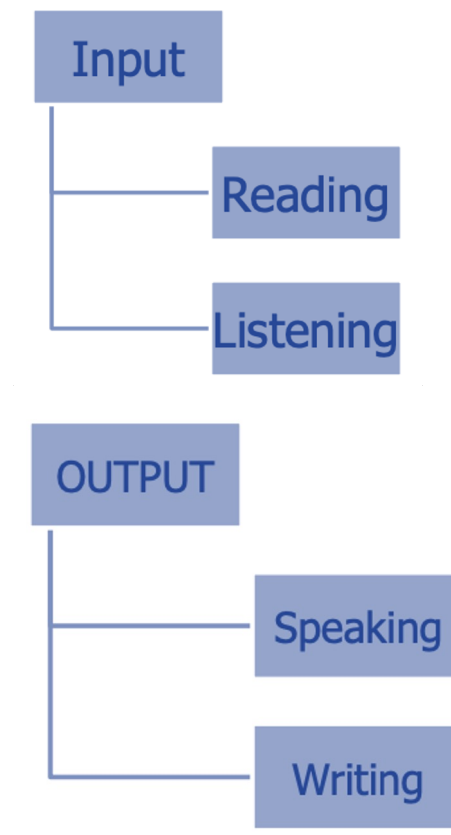

The Natural Approach (Krashen & Terrell, 1983)

Επικοινωνιακή προσέγγιση

- ανάλυση αναγκών
- περίσταση επικοινωνίας, εξωγλωσσικές συνθήκες
- syllabus (λεξιλογικό, σημασιολογικό κ.ά)
- αυθεντικά ή ημιαυθεντικά κείμενα
- γλωσσική πράξη:
 - χώρος (setting)
 - ρόλος (role)
 - θέμα (topic)
 - επίπεδο ύφους (register)
 - πληροφοριακό κενό (information gap)
- τέσσερις μακροδεξιότητες →
- επικοινωνιακές δραστηριότητες

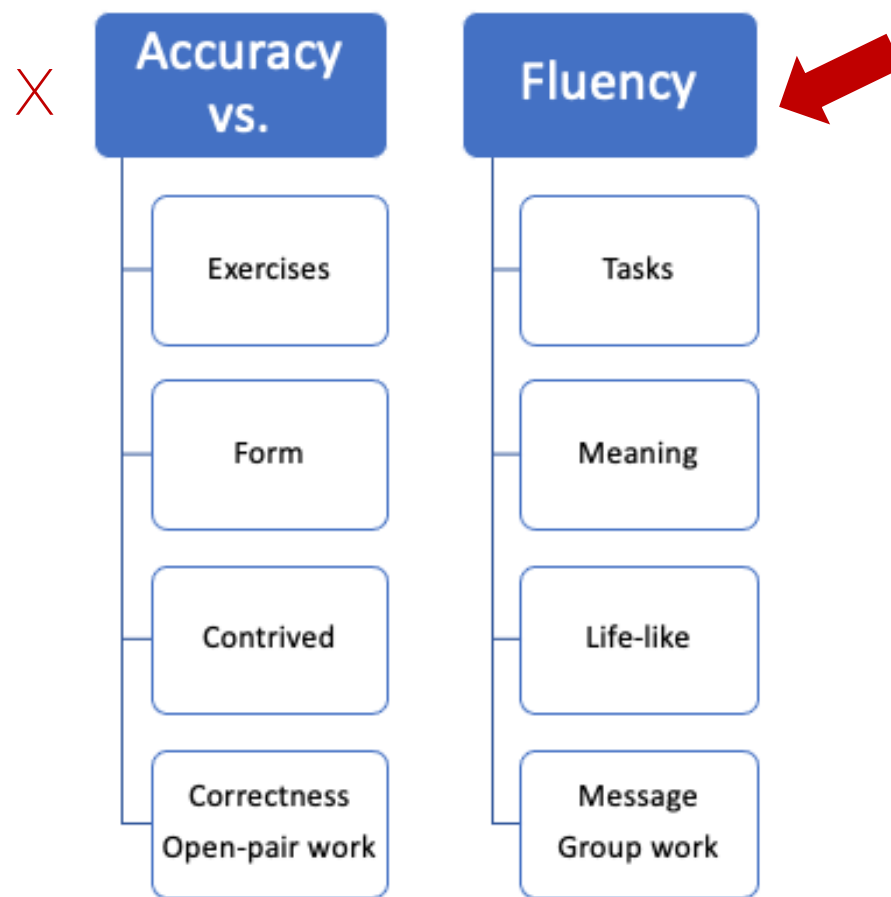
να διδαχτεί η γλώσσα σε πραγματικές περιστάσεις
επικοινωνίας

Real-life language

να αποκτήσουν οι μαθητές επικοινωνιακή ικανότητα

Επικοινωνιακή Προσέγγιση

Λέξεις-κλειδιά

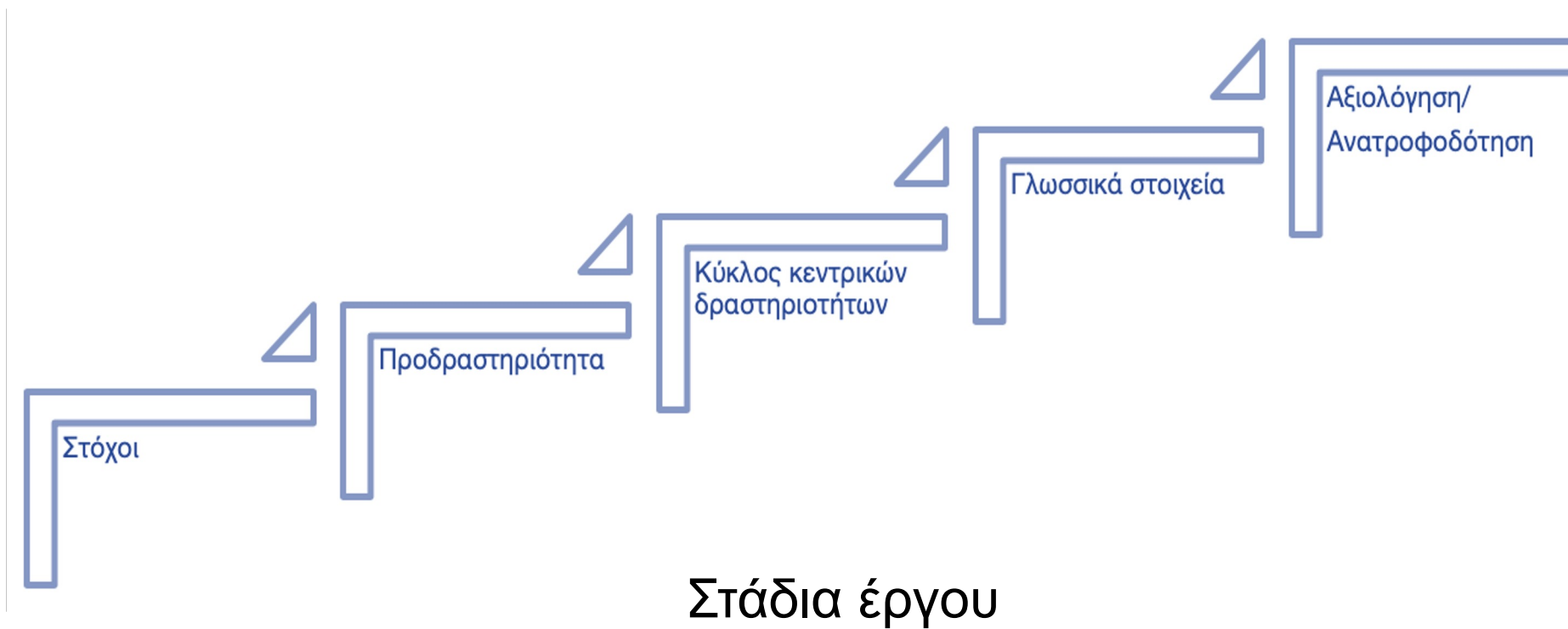
Επικοινωνιακή Προσέγγιση

Τεχνικές-Δραστηριότητες

1. Παιχνίδια → παντομίμα
2. Υπόδυση ρόλων → στον γιατρό, στην αγορά (πωλητής-αγοραστής)
3. Project → ταξιδιωτικός οδηγός για την πατρίδα
4. Τεχνικές δράματος → υπόδυση παραμυθιού/ιστορίας
5. Συνέντευξη
6. Ιδεοθύελλα
7. Information gap activities
8. Παζλ
9. Επίλυση προβλήματος & λήψη απόφασης
10. Ανταλλαγή απόψεων → debate (city or countryside?)

Εργοκεντρική Προσέγγιση

- «παιδί της Επικοινωνιακής Προσέγγισης»
- «τι κάνουν οι άνθρωποι με τη γλώσσα» (επικοινωνιακή προσέγγιση) → «τι κάνουν οι άνθρωποι» (TBLT)
 - η γλωσσική επικοινωνία γίνεται το μέσο και ο στόχος της διδασκαλίας
 - οι μαθητές υλοποιούν **έργα** (tasks) που αφορούν την κοινωνική πραγματικότητά τους, αξιοποιώντας γλωσσικούς και μη γλωσσικούς πόρους
 - παραδείγματα task:
 - οργανώνω τη βιβλιοθήκη της τάξης
 - φτιάχνουμε πολύγλωσσες
 - καλώ έναν φίλο από την Ελλάδα στο σπίτι μου
 - οργανώνω τις διακοπές μου στην Ελλάδα (κράτηση ξενοδοχείου, ενοικίαση αυτοκινήτου)...

Και η γραμματική;

- πλαισιωμένη διδασκαλία
- καλλιέργεια (πολυ)γλωσσικής επίγνωσης
- ιεράρχηση γραμματικών φαινομένων με βάση
 - γραμματική γενικότητα και επικοινωνιακή χρησιμότητα
 - συνδυασμός γραμματικών φαινομένων που οργανώνονται βάσει κοινών χαρακτηριστικών

Διδασκαλία με στρατηγικές μάθησης

- **Στρατηγικές μάθησης** (Ψάλτου-Joycey (ηλεκτρονική δημοσίευση), Gavriilidou & Psaltou 2009, Oxford 2016, Mitsiaki & Anastassiadis-Symeonidis 2020)
 - *ο μαθητής που μπορεί να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά στρατηγικές μάθησης ανεξαρτητοποιείται, αποκτά αυτονομία και αυτοπεποίθηση και επιταχύνεται η πρόοδός του (Chamot & O' Malley, 1990)*
 - *οι ενέργειες που επιλέγονται συνειδητά από τους μαθητές/τις μαθήτριες, προκειμένου αφενός να μάθουν το διδακτέο αντικείμενο και αφετέρου να χειριστούν αποτελεσματικά το προϊόν μάθησης (Cohen, 1998)*

Εστίαση στον τύπο

- (Αγαθοπούλου & Παπαδοπούλου 2014)
 - εστίαση της προσοχής από τη σημασία στη μορφή (γραμματική: προφορά, μορφολογία, σύνταξη)
 - περιστασιακά: *Μου αρέσει *να βοηθήσω* → άμεση διόρθωση
 - συστηματικά: ευκαιρίες κατανόησης κειμένων με αυξημένη συγκέντρωση του γραμματικού φαινομένου

Με λένε Αμίρ και είμαι 15 χρονών.

Είμαι μαθητής στο Γυμνάσιο Αγίου Δομετίου στη Λευκωσία. Είμαι από τη Δαμασκό αλλά **μένω** μόνιμα στον Άγιο Δομέτιο, Θέτιδος 24.

Κάθε μέρα **πηγαίνω** στο σχολείο με τα πόδια. Δεν είναι πολύ μακριά, αλλά **ξυπνάω** νωρίς, γιατί **θέλω** να είμαι στην ώρα μου.

Βρίσκομαι στην Κύπρο εδώ και έξι μήνες. Οι γονείς μου δεν **μιλούν** ελληνικά. Έχω δύο αδέρφια, τον Μπαράκ, 8 χρονών και την Μπαχάρ, έντεκα χρονών. **Πηγαίνουν** στο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Δομετίου Β'.

Όπως **καταλαβαίνετε**, είμαι ο μεγάλος αδερφός και **φροντίζω** τα αδέρφια μου. Τώρα που σας **γράφω** **βοηθάω** την αδερφή μου στα Αγγλικά και τον Μπαράκ στα Μαθηματικά. Όποιος **θέλει** να γίνουμε φίλοι, ας μου γράψει. **Έχω** πολλή δουλειά για το σχολείο, αλλά **θέλω** πολύ να βρω φίλους στη Λευκωσία.

Λίγη θεωρία...

- **Εστίαση στον τύπο** (Αγαθοπούλου & Παπαδοπούλου 2014)
 - Δικτόγλωσσο

Την περασμένη Κυριακή ο **μικρός** μου **αδερφός** είχε γενέθλια. Ήρθαν **πολλοί φίλοι** του από το σχολείο. Ο **κήπος** μας ήταν **γεμάτος** παιδιά. Εκεί ήταν και ένας κλόουν με μια **πράσινη τσάντα** και δύο **κόκκινες ομπρέλες**. Είχε **μαύρα μάτια, κόκκινη μύτη** και **κόκκινο στόμα**. Τα **μαλλιά** του ήταν **πράσινα** και φορούσε ένα **κίτρινο καπελάκι**. Αυτός ο κλόουν μας είπε **αστείες ιστορίες** και χορέψαμε **καινούριους χορούς** που μας έμαθε. Περάσαμε πολύ ωραία!

Διδασκαλία βάσει Γλωσσικής Επεξεργασίας

Ακούστε τις παρακάτω προτάσεις και τσεκάρτε το τετράγωνο δίπλα στην πρόταση που θεωρείτε σωστή.

1. Ξέρουν δύο γλώσσες
 2. Έχουμε μάθημα τ' απόγευμα.
 3. Δεν ξέρει ποδήλατο.
 4. Να κάνετε ησυχία.
 5. Δεν ανοίγει εύκολα.
 6. Φεύγω σε μισή ώρα.
- κτλ.

Φύλλο εργασίας

	Ο Γιάννης	Εγώ κι η Μαρία	Τα παιδιά	Εσύ κι ο Γιώργος	Η πόρτα	Εσύ	Εγώ
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							

Παράδειγμα δραστηριότητας δομημένων εισαγόμενων (Αγαθοπούλου 2012)

Διδασκαλία της γραμματικής με έμφαση στη λειτουργικότητά της

Δομημένα εισαγόμενα
Γραμματικό φαινόμενο:
παθητικός αόριστος

Καταστράφηκε εργοστάσιο παιχνιδιών στη Θεσσαλονίκη!

Κουνήθηκαν δυνατά οι κάτοικοι της Σάμου!

Ακυρώθηκε ο ποδοσφαιρικός αγώνας!

Απαγορεύτηκε επιτέλους το κάπνισμα σε δημόσιους χώρους και στην Ελλάδα!

Διαβάζω τους τίτλους εφημερίδων και απαντώ: ποιος μπορεί να κρύβεται πίσω από τα γεγονότα;
Φτιάχνω και άλλους τέτοιους τίτλους.

Γιατί οι τίτλοι δεν αναφέρουν τον υπεύθυνο για τα γεγονότα αυτά;

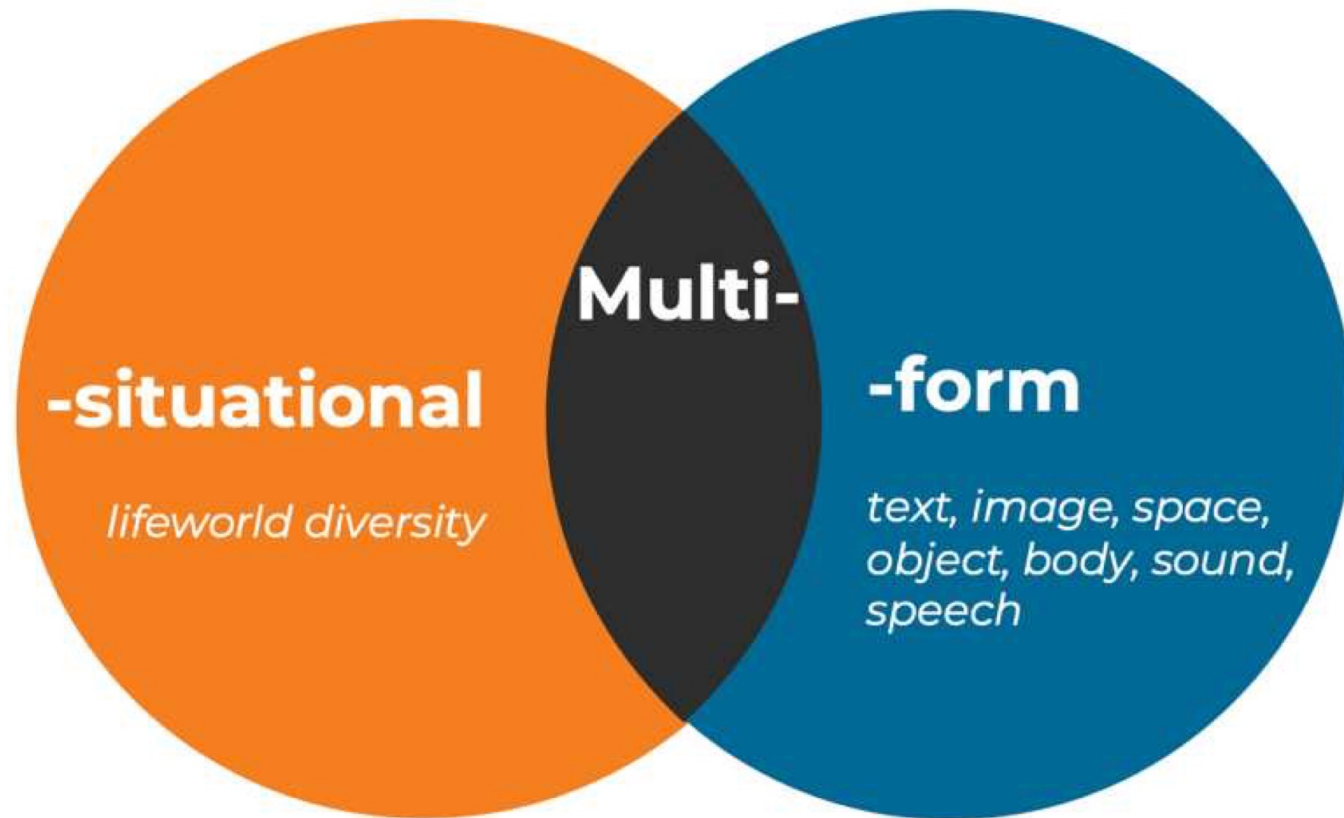
Μητσιάκη (2018)

Παιδαγωγική των κειμενικών ειδών

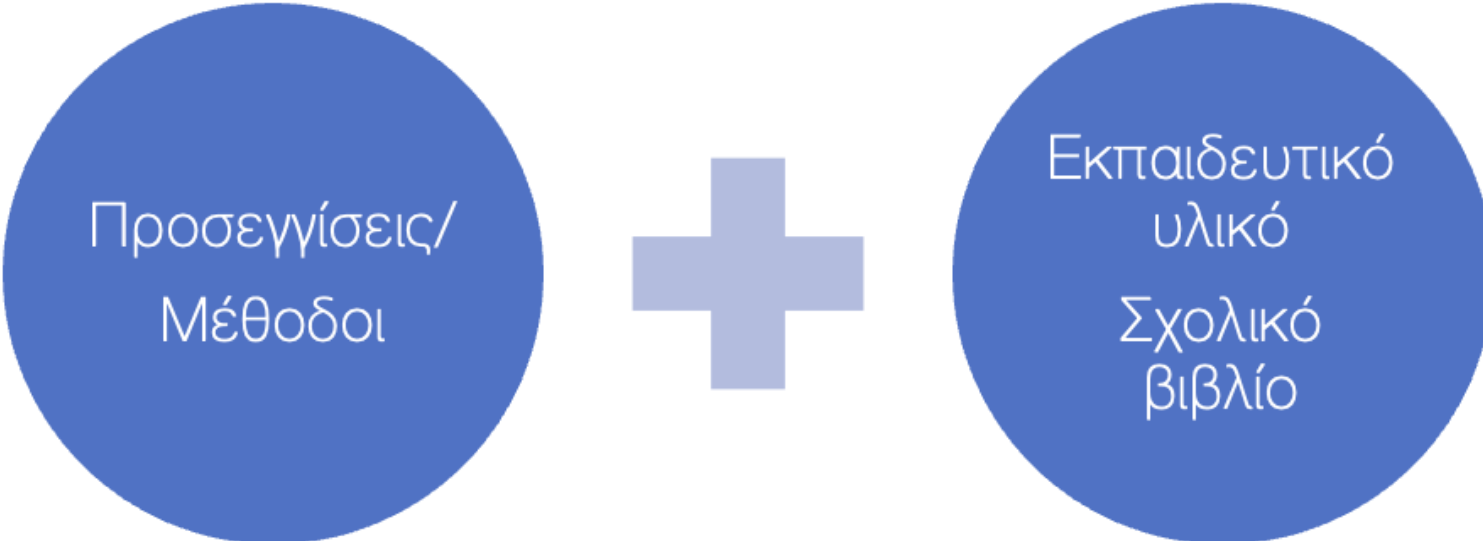
Κειμενικά είδη & κειμενικοί τύποι

- Περιγραφή → παρόν, μη συνοπτικό... (εαυτός, σπίτι, οικογένεια...)
- Αφήγηση → παρελθόν, συνοπτικό, συντελεσμένο (προσωπικές ιστορίες, παραμύθια, διακοπές, ταξίδια...)
- Έγκλιση & τροπικότητα → προσταγή, πρόθεση... (διαφημίσεις, συνταγές, δελτίο καιρού, ιατρικές οδηγίες...)
- Ρηματική όψη → πανταχού παρούσα...

Πολυραμματισμοί

Kalantzis & Cope (2023)

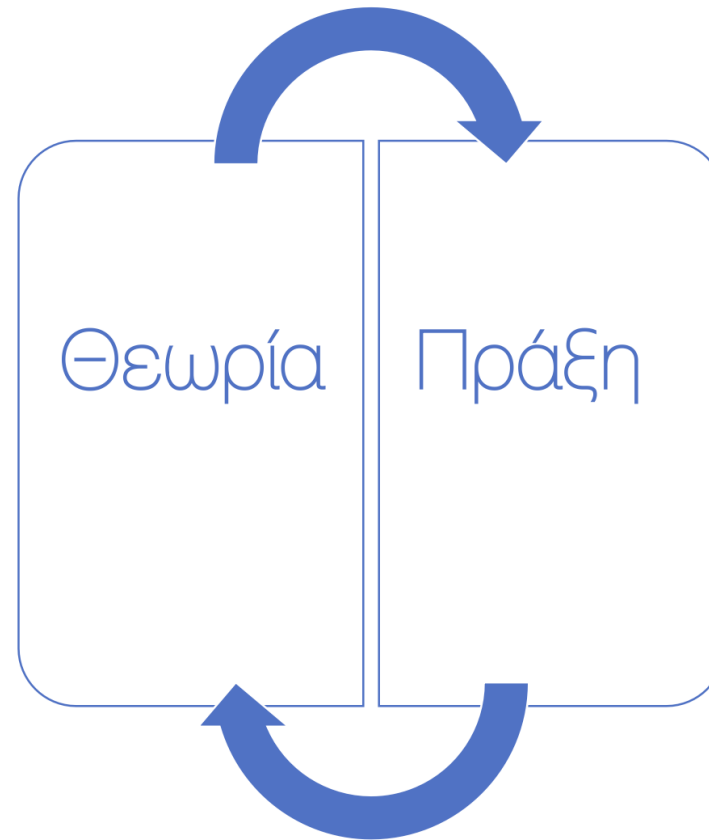
Προσεγγίσεις/
Μέθοδοι

Εκπαιδευτικό
υλικό
Σχολικό
βιβλίο

Η ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού

προϋποθέτει

Τι συνιστά εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2;

Απόψεις φοιτητών/τριών

- ~ το σχολικό βιβλίο της Γλώσσας
- ~ ό,τι είναι κείμενο
- ~ ό,τι χρησιμοποιείται στη γενική τάξη
- ~ λέξεις και προτάσεις με τις αντίστοιχες εικόνες
- ~ καρτέλες ή κατάλογοι λεξιλογίου
- ~ γραμματικές και ασκήσεις γραμματικής
- ~ λογοτεχνικά κείμενα
- ~ ειδικά βιβλία για παιδιά μεταναστών/προσφύγων
- ~ βίντεο Youtube, τραγούδια, τα μίντια
- ~ λεξικά
- ~ το ChatGpt, ψηφιακές πλατφόρμες

νοηματοδότηση με βάση:

(α) το μέσο

(β) την ομάδα-στόχο

(γ) το τι είναι γλώσσα

και τι σημαίνει η διδασκαλία της
Μητσιάκη (2024)

Βιβλία για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2

- ~ σχολικό βιβλίο: στην καρδιά κάθε συζήτησης για εκπαιδευτικό υλικό
- ~ ιστορικά: το βιβλίο για εκπαιδευτική χρήση εμφανίστηκε τον 16ο αι. στην Ευρώπη με την ανάδυση εθνικών γραπτών γλωσσών
- ~ ετυμολογικά: συνδέθηκε με τη λειτουργικότητα του μέσου
 - βύβλος/βίβλος ('αιγυπτιακός πάπυρος')
 - book, Buch (από τη λέξη beech 'οξιά', 'γραφή χαραγμένη σε πλάκες οξιάς'),
 - livre (από το λατινικό liber 'εσωτερικός φλοιός του δέντρου').
- ~ σύνδεση με το αντικείμενο ως μέσο που οι μαθητές/τριες μπορούσαν εύκολα να χειριστούν (εγχειρίδιο, Handbuch, manuel) ή
- ~ που περιέγραφε την κεντρική αρχή της διδασκαλίας, λ.χ. primer, *αλφαβητάρι(ο)*, (πρώτη γραφή και ανάγνωση, επανάληψη και απομνημόνευση)
- ~ τον 19ο αι. τα σχολικά βιβλία έγιναν το βασικό μέσο της θεσμοθετημένης εθνικής εκπαίδευσης

Μητσιάκη (2024)

Βιβλία για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2

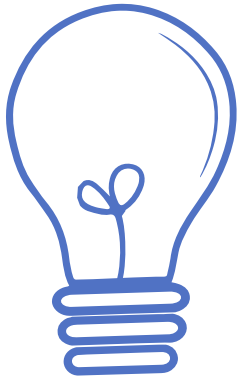
- ~ σταδιακά: ένα μέσο που παράγεται αποκλειστικά για τη σχολική εκπαίδευση → μεταφέρει ένα σαφώς καθορισμένο πλαίσιο διδασκαλίας μετά από έγκριση από κρατικούς φορείς και σύμφωνα με τα εθνικά ΠΣ
- ~ θεσμοθέτηση → προσπάθεια ενίσχυσης της εθνικής ταυτότητας → ομοιομορφία
- ~ 20ός αι.: ενσωμάτωση εικόνων και πολυσημειωτικών αντικειμένων, αρχικά ως στηριγμάτων για άσκηση της μνήμης, μετά ως ερεθισμάτων για την πρόκληση της περιέργειας των παιδιών και των εφήβων
- ~ 2000 κ.ε., σχολικά βιβλία:
 - τα πιο προσβάσιμα τεχνουργήματα (artefacts) στη γλωσσική διδασκαλία (Weninger & Kiss, 2015)
 - «χρονοκάψουλες»: αξιοποιούν τα κείμενα ως αντιπροσωπευτικά δείγματα των γλωσσών και των πολιτισμών (McGrath, 2002), εμπλέκουν ιδεολογίες ως προς τι συνιστά γλώσσα και προωθούν συγκεκριμένες πολιτικές για την προσέγγιση της γλώσσας (Tomlinson, 2012) και των επιδιωκόμενων γραμματισμών

Μητσιάκη (2024)

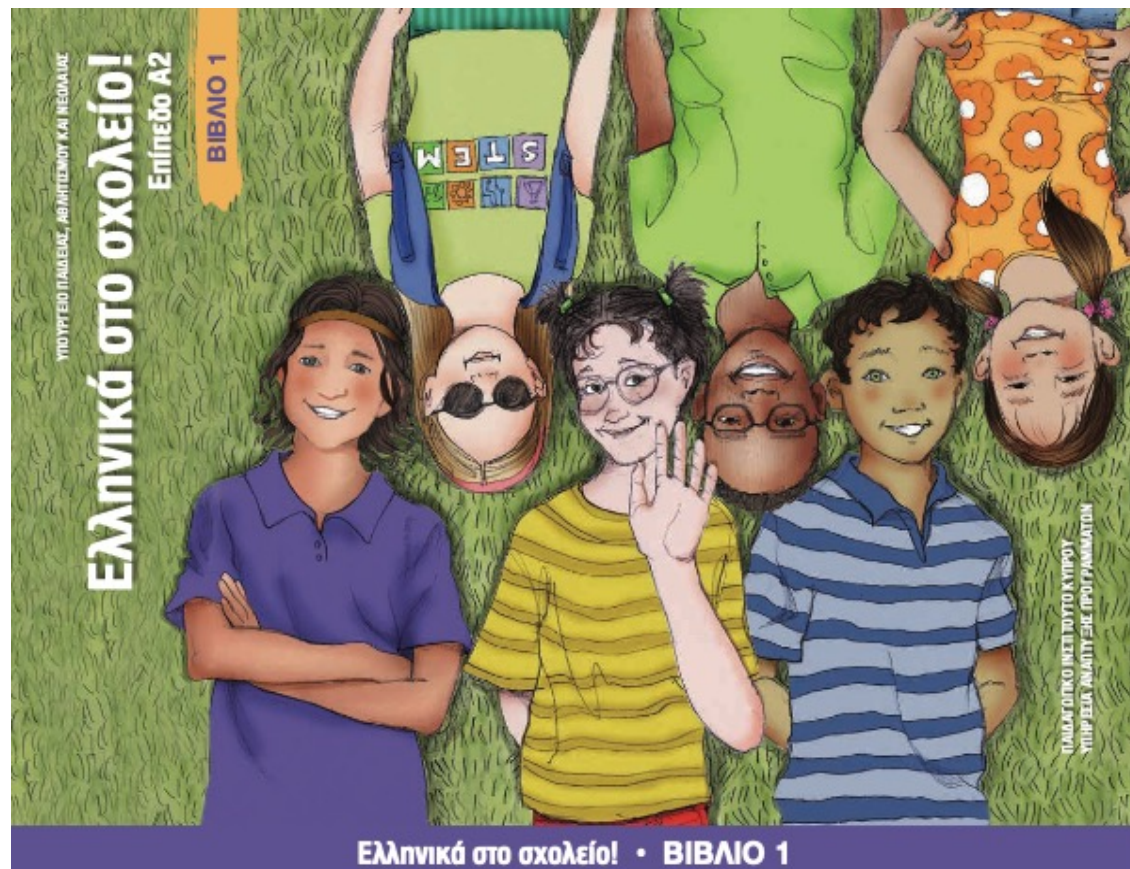
Βιβλία-εγχειρίδια για τη διδασκαλία της ελληνικής ως Γ2

- ~ έντονες αντιθέσεις → το πεδίο
- ~ που γνωρίζει αυξημένη εμπορική εκδοτική παραγωγή εγχειριδίων κυρίως για ενήλικες
- ~ το οποίο υστερεί στη θεσμοθετημένη ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για τη σχολική εκπαίδευση
- ~ στο οποίο αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα ανάπτυξης βιβλίων συγκειμενικοποιημένων με βάση τις ανάγκες της ομάδας-στόχου και
- ~ στο οποίο, ελλείψει του κατάλληλου βιβλίου, απαιτείται ανάπτυξη, τροποποίηση και προσαρμογή του υπάρχοντος υλικού από τους/τις εκπαιδευτικούς

Μητσιάκη (2024)

2. Τα νέα σχολικά βιβλία του Π.Ι. Κύπρου

Εισαγωγική σελίδα

1 Να σας πω την ιστορία μου;

8. Πόσο πολύ νοιάζεσαι για την υγεία σου;

Σερφάρω στο Διαδίκτυο
με Ασφάλεια

Πολυτροπικό υλικό
Εμπλοκή και ταύτιση
μαθητών/τριών

Μαθαίνω πώς να μαθαίνω!

Θυμάμαι λέξεις και φράσεις που έμαθα πέρσι και ανακαλύπτω τρόπους για να μαθαίνω καλύτερα!

δημοτικό

Μαθαίνω πώς να μαθαίνω

γυμνάσιο, λύκειο

- ↪ Στρατηγικές μάθησης-Προοργανωτής
- ↪ Θεματική ενότητας-Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης

Ακούω, μιλάω, διαβάζω και γράφω...

Ακούω τους ήρωες και τις ηρωίδες να μιλούν
σε διαλόγους, ακούω ανακοινώσεις και διαφημίσεις
στο ραδιόφωνο ή στο ίντερνετ, καταλαβαίνω και απαντώ!

Ακούω, διαβάζω, μιλάω, γράφω

- ↪ Προτεραιότητα στον προφορικό λόγο, είδη και τύποι κειμένων
- ↪ Επικοινωνιακή και εργοκεντρική προσέγγιση
- ↪ Συνδυασμός δεξιοτήτων-Κατανόηση με στρατηγικές
- ↪ Διαμεσολάβηση
- ↪ Ζωντανά/ρεαλιστικά προφορικά κείμενα
- ↪ Κατάλληλα για την ηλικία

Διαβάζω, γράφω, μιλάω, ακούω...

Διαβάζω ιστορίες, διαλόγους, αφίσες, προγράμματα
και πολλά άλλα!

Διαβάζω, γράφω, μιλάω, ακούω

- ↪ Συνεχή και ασυνεχή κείμενα
- ↪ Κατανόηση με στρατηγικές
- ↪ Διαφορετικά είδη και τύποι κειμένων
- ↪ Πολυγραμματισμοί-Κριτικός γραμματισμός
- ↪ Κάθε δεξιότητα κατανόησης συνοδεύεται από λεξιλογική και γραμματική ενίσχυση

Η οργάνωση των βιβλίων

Τι σημαίνει;

Μαθαίνω καινούριες λέξεις και φράσεις!

- ~ Θεματικό λεξιλόγιο με στρατηγικές
- ~ Οπτικοποίηση, εννοιολογικοί χάρτες
- ~ Επίπεδα ύφους, μορφολογικός τεμαχισμός

Φτιάχνω λέξεις και προτάσεις!

Μαθαίνω να φτιάχνω λέξεις και να τις συνδέω μεταξύ τους!

- ~ Γραμματική με ανακαλυπτικό τρόπο
- ~ Εστίαση στον τύπο
- ~ Διδασκαλία βάσει γλωσσικής επεξεργασίας
- ~ Αξιοποίηση στρατηγικών

Μιλάω, διαβάζω, ακούω, γράφω...

Χρησιμοποιώ όσα έμαθα και μιλώ με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς μου!

- ~ Συνεργατικές δραστηριότητες
- ~ Προσχεδιασμένη παραγωγή λόγου
- ~ Ρεαλιστικές συνθήκες επικοινωνίας
- ~ Ανακύκλωση γλωσσικών φαινομένων
- ~ Προφορά και πραγματολογική επίγνωση

Γράφω, διαβάζω, μιλάω, ακούω...

Μαθαίνω να γράφω διαφορετικά κείμενα, όπως αφίσες, ανακοινώσεις και πολλά άλλα!

- ~ Διαβάθμιση δυσκολίας
- ~ Μικρά ασυνεχή & εκτενή συνεχή κείμενα
- ~ Συνεργατική καθοδηγούμενη γραφή

Η οργάνωση των βιβλίων

Παίζω παιχνίδια!

Ώρα για παιχνίδια: bingo, επιτραπέζια, γνώσεων, ταχύτητας, με ζάρια και πολλά πολλά άλλα!

~ Μαθαίνουμε παίζοντας...

Πώς τα πήγα;

Τι έμαθα σε αυτή την ενότητα;

~ Εναλλακτική αξιολόγηση...

Μαθαίνω για τις γλώσσες και τους πολιτισμούς!

Μαθαίνω πώς κάποια πράγματα είναι ίδια ή διαφορετικά στην Κύπρο και σε άλλες χώρες, γλώσσες και πολιτισμούς!

~ Συνδέσεις με πολυ- και δια-
γλωσσικότητα και πολιτισμικότητα

Μαθαίνω στα άλλα σχολικά μαθήματα!

Τι γλώσσα έχουν τα άλλα μαθήματα που κάνω στο σχολείο;

~ Εμπλοκή σε ακαδημαϊκούς γραμματισμούς
~ Συνδυαστική προσέγγιση γλώσσας και περιεχομένου

~ Επιλογή ανάλογα με την ηλικία ή την έκθεση στην ελληνική...

Πολλές υποενότητες...

- ↪ Πλούσια γλωσσικά εισαγόμενα
- ↪ Δυνατότητα επιλογής και διαφοροποίησης με βάση την ηλικία

Ευχαριστώ θερμά για τη
συμμετοχή και την προσοχή σας 😊